

Transparency International Slovenia
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana

Telefon: +386 (0) 1/320 73 25

E-mail: info@transparency.si

Spletna stran: pakt.transparency.si

twitter.com/TransparencySi

facebook.com/TISlovenia

instagram.com/transparencysi

POSLOVNI VIDIKI PAKTOV INTEGRITETE

Transparency International Slovenia – Društvo Integriteta je nevladna, neodvisna in neprofitna organizacija. Naš namen uresničujemo z razvojem in izvajanjem preventivnih programov za ozaveščanje javnosti o potrebah po visoki ravni integritete v družbi, objektivnem ugotavljanju dejanskega stanja etike, integritete in korupcije v Republiki Sloveniji ter pogojih za to. Transparency International Slovenia je član mreže Transparency International.

Transparency International (TI) je največja mednarodna organizacija za boj proti korupciji na svetu. Po svetu ima več kot 100 samostojnih partnerjev in mednarodni sekretariat v Berlinu. Transparency International povečuje ozaveščenost o škodljivih učinkih korupcije in sodeluje z vladami, s podjetji in z nevladnimi organizacijami, njen namen pa sta razvoj in izvajanje učinkovitih ukrepov za spopadanje s korupcijo.

www.transparency.si

To delo je ponujeno pod mednarodno licenco Creative Commons: Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0. Transparency International Slovenia 2016, Ljubljana. Vse pravice so pridržane. Ponatis v celoti ali v delih je dovoljen pod pogojem, da avtorske pravice ostanejo v lasti Transparency International Slovenia. Nobenega ponatisa bodisi v celoti bodisi v delih ni dovoljeno prodajati, razen če je vključeno v druga dela. Publikacijo se lahko razmnožuje v celotni ali delno za kakršno koli izobraževanje ali nepridobitno uporabo, in sicer brez posebnega dovoljenja imetnika avtorskih pravic, pod pogojem, da je vir naveden. V Transparency International Slovenia bomo veseli vsakega izvoda publikacije, ki to publikacijo navaja kot vir.

Omejitev odgovornosti

Prizadevali smo si za pravilnost podatkov v tem poročilu. Za vse informacije znotraj dokumenta je verjeti, da so resnične. Kljub vsemu TI Slovenia ne more prevzeti odgovornosti za posledice uporabe dokumenta za druge namene in v drugih kontekstih.

Izvedba tega projekta je financirana s strani Evropske komisije. Vsebina publikacije je izključno odgovornost avtorja in v nobenem primeru ne predstavlja stališč Evropske komisije.

This project has been funded with support from the European Commission. The European Commission support for the production of this publication does not constitute endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Združeni smo močnejši!

Programi vzpostavljanja integritete, transparentnosti, odgovornosti in preprečevanja korupcije imajo številne koristi. Opredeljujejo smernice in pravila za spoštovanje zakonodaje in kažejo odnos podjetja do standardov poslovanja. Predstavljajo zavezo podjetja k transparentnemu, čistemu in poštenemu poslovanju in kažejo zavedanje o odgovornosti za preprečevanje korupcijskih tveganj.

Transparency International Slovenia v Forumu poslovne integritete in transparentnosti povezuje podjetja in druge deležnike, omogoča sodelovanje in izmenjavo dobrih praks in tako zagotavlja bolj učinkovito preprečevanje nezakonitih in neetičnih praks v vseh segmentih poslovanja in družbe. Podjetjem nudi pomoč pri zagotavljanju večje transparentnosti in pri vzpostavitvi ter oblikovanju etičnih programov. Ponuja konkretna orodja za višjo integriteto in preprečevanje neetičnih ravnanj in korupcije.

Verjamemo, da tako sodelovanje ustvarja boljše in bolj enakovredne pogoje poslovanja in omogoča, da podjetja z vzpostavljenim sistemom etike in integritete postanejo zgled za dobičkonosno in etično poslovanje.

Želimo vas spoznati

Za več informacij smo dosegljivi na telefonski številki +386 (0) 1 320 73 25, lahko nam pišete na info@transparency.si ali obiščete spletno stran www.transparency.si/forum.

VPLIV KORUPCIJE NA POSLOVANJE

Sodeč po poročilu Evropske komisije o stanju v Sloveniji,¹ dojemajo podjetja korupcijo kot oviro za poslovanje in naložbe v Sloveniji. Slovenska podjetja pogosto menijo, da so za uspešno poslovanje potrebne politične povezave. **Poleg tega 37 % podjetij, ki so sodelovala v javnih razpisih, meni, da jim zaradi korupcije ni uspelo dobiti naročila. Poročilo tudi ocenjuje splošno uspešnost Slovenije na področju javnih naročil v letu 2014 kot nezadovoljivo in pomeni veliko oviro pri poslovanju v Sloveniji.**

Podjetja vedno več truda namenjajo vzpostavitvi okolja poštenega poslovanja, odgovornega ravnanja in upravljanja ter transparentnemu delovanju. Korupcija predstavlja grožnjo, ki zmanjšuje konkurenčne prednosti s povečevanjem stroškov in je škodljiva za trajnostno rast. Pošteno in etično delovanje ter politika korporativne transparentnosti sta ključna pri naslavljanju temeljnih vzrokov korupcije ter drugih nezakonitih in neetičnih ravnanj v podjetjih in optimizaciji poslovanja.

Podjetja postajajo bolj odprta glede lastnih prizadevanj za preprečevanje korupcije, goljufij in drugih nezakonitih in neetičnih ravnanj, s katerimi prispevajo k zagotavljanju integritete znotraj podjetja kot tudi širše v družbi. Obstaja pet razlogov, s katerimi lahko pojasnimo te pozitivne spremembe. **Prvič**, transparentnost postaja nekaj povsem običajnega in predstavlja konkurenčno prednost. **Drugič**, programe preprečevanja korupcije, goljufij in drugih nezakonitih in neetičnih ravnanj se vedno bolj povezuje z uspešnim poslovanjem podjetij. **Tretjič**, vzpostavljanje integritete in transparentnosti, preprečevanje korupcije, goljufij in drugih nezakonitih in neetičnih ravnanj ima pozitiven vpliv na prihodke podjetij. **Četrtoč**, višja stopnja integritete in transparentnosti omogočata zgodnje odkrivanje korupcijskih in drugih tveganj, ki se pojavljajo v vseh podjetjih, in to ne glede na njihovo velikost. **Petič**, transparentno poročanje o programih preprečevanja korupcije in višja stopnja integritete na delu pripomoreta k boljši skladnosti poslovanja podjetij kot tudi boljši javni podobi podjetja.²

1 Evropska komisija. 2016. Poročilo o državi – Slovenija 2016, ki vključuje poglobljen pregled preprečevanja in odpravljanja makroekonomskih neravnotežij. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2016/cr2016_slovenia_sl.pdf.

2 Transparency International. 2016. Business Case for Integrity Pacts: How Citizen Monitoring Benefits You.

KAJ JE PAKT INTEGRITETE?

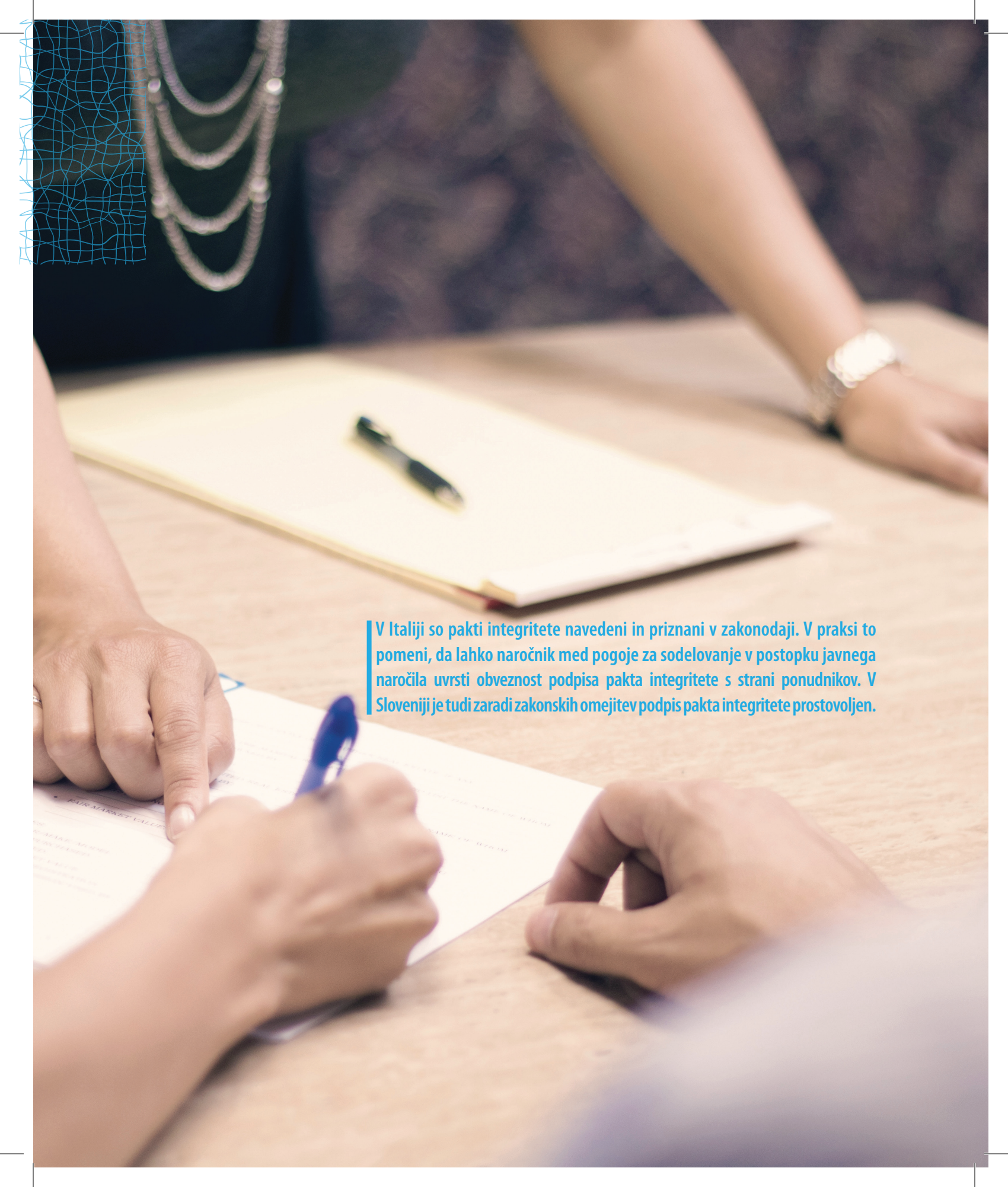
- Pakt integritete (PI) je preventivni protikorupcijski mehanizem, ki med drugim naslavlja zgoraj naštete izzive, s katerimi se srečujejo podjetja. Pakte integritete je razvila organizacija Transparency International v devetdesetih letih prejšnjega stoletja in so bili uporabljeni že v več kot 300 primerih.
- V mednarodni praksi pakt predstavlja pogodbo, ki jo podpišejo naročnik, ponudniki in neodvisni opazovalec javnega naročila.
- Pakt se lahko uporablja tako za javna naročila kot tudi javno-zasebna partnerstva in koncesije. Prav tako se lahko uporablja v poslih, ki vključujejo zgolj subjekte zasebnega sektorja (t. i. B2B-mehanizem).
- V nekaterih državah (npr. Italiji) so pakti integritete v zakonodaji prepoznani kot eno izmed možnih orodij za preprečevanje korupcije ter drugih nezakonitih in neetičnih ravnanj pri javnem naročanju, Slovenija pa se je že leta 2009 v akcijskem načrtu zavezala k uvedbi paktov.³

KORISTI PAKTOV INTEGRITETE

- #1 Zagotavlja zaupanja vreden kanal za razreševanje sumov nepravilnosti.
- #2 Zagotavljanje integritete in enakih pogojev za vse v postopkih javnega naročanja.
- #3 Pripomore k bolj predvidljivemu poslovnemu okolju, vključno z zagotavljanjem pravičnejše izvedbe postopkov javnih naročil.
- #4 Pakti integritete lahko zmanjšujejo stroške poslovanja, tudi transakcijske stroške.
- #5 Zvišuje zaupanje v obstoj enakih konkurenčnih pogojev (level playing field).
- #6 Pakti integritete zmanjšujejo tveganja za izgubo poslovnega ugleda.
- #7 Pisne zaveze so določene vnaprej in na transparenten način.
- #8 Zgodnje odkrivanje in preprečevanje nasprotij interesov.
- #9 Izboljšanje sistema javnega naročanja.

S podpisom pogodbe pogodbenice soglašajo, da se tako naročnik kot ponudniki vzdržijo kakršne koli oblike korupcije ter drugih nezakonitih in neetičnih ravnanj med postopkom javnega naročanja in da bodo posredovali vse razpoložljive informacije neodvisnemu opazovalcu, ki je zadolžen za opazovanje izvajanja pogodbe, ki je podpisana ob zaključku razpisa. Neodvisnemu opazovalcu je dovoljeno, da zaposli različne strokovnjake, izvedence za področje, ki ga zajema javno naročilo. Neodvisni opazovalec pozorno spremlja vse faze postopka in izvajanje pogodbe ter opozarja pogodbenice o morebitnih nezakonitostih. Med njegove zadolžitve sodi tudi priprava rednih poročil, ki so javno dostopna, kot to določajo pravila PI. Sporazum spodbuja odprto in lojalno konkurenco ter večjo gospodarnost pri naročilih, kar prinaša kratkoročen in dolgoročen uspeh.

³ Dostopno prek: [www.kpk-rs.si/upload/datoteke/Akcijski_nacrt_034-1_09_1\(1\).pdf](http://www.kpk-rs.si/upload/datoteke/Akcijski_nacrt_034-1_09_1(1).pdf). Str. 12.

V Italiji so pakti integritete navedeni in priznani v zakonodaji. V praksi to pomeni, da lahko naročnik med pogoje za sodelovanje v postopku javnega naročila uvrsti obveznost podpisa pakta integritete s strani ponudnikov. V Sloveniji je tudi zaradi zakonskih omejitev podpis pakta integritete prostovoljen.

KDO JE NEODVISNI OPAZOVALEC?

Neodvisni opazovalec pakta integritete mora biti neodvisna organizacija ali skupina. Finančno in strokovno samostojnost najlaže zagotavlja organizacija civilne družbe. V proces se vključuje tudi javnost, kar se zagotavlja s sprotnim proaktivnim obveščanjem poteka izvajanja javnega naročila. Z večjim vpogledom javnosti v postopek javnega naročanja se povečuje znanje o javnih naročilih ter posledično zaupanje v postopke. To pozitivno vpliva tudi na ugled akterjev, če ti delujejo v skladu z visoko stopnjo integritete in v skladu z določili pakta.

Za uspešnost javnih naročil in drugih poslov je pogosto ključna časovna učinkovitost. Študije izvedenih paktov integritete v Nemčiji ne kažejo, da bi pakt povzročal zamude pri projektih ali kakor koli oviral postopek, saj se tega tveganja neodvisni nadzorniki zavedajo, in to dejavno preprečujejo. Naročnik v Nemčiji je pri izvajanju pakta pri gradnji klinike v Hannoveru povedal, da je vzporedno gradil podoben, manjši objekt in ni opazil časovnih razlik pri obeh projektih.⁴

⁴ Dostopno prek: www.transparency.org/files/content/ouraccountability/2015_IntegrityPacts_LearningReview_EN.pdf. Str. 51.

PAKTI INTEGRITETE V SLOVENIJI

Evropska komisarka za regionalno politiko Corina Cretu je marca 2015 v Berlinu uradno predstavila skupni projekt z nevladno organizacijo Transparency International, prek katerega si s pomočjo paktov integritete prizadevata izboljšati izvajanje javnih naročil. Evropska komisija je s tem dejanjem napovedala uvedbo paktov integritete v nekatere projekte, ki so financirani iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Kohezijskega sklada. Povod za takšno odločitev Evropske komisije so korupcijska tveganja pri porabi sredstev EU.

Iniciativi se je pridružila tudi Slovenija in tako tudi pri nas poteka pilotna implementacija pakta integritete, in sicer pri projektu energetske obnove bolnišnic. Posledično je bil prvi pakt integritete v Sloveniji sklenjen med Transparency International Slovenia (neodvisni opazovalec) in Ministrstvom za zdravje (naročnik oz. javni partner). K pristopu k paktu integritete bodo pozvani tudi uporabniki (bolnišnice) in ponudniki v postopkih javnega naročanja v okviru energetske obnove bolnišnic, s čimer bi pokazali visoko stopnjo ozaveščenosti in pripravljenosti do poštenih poslovnih praks. Podpisniki pakta integritete bodo uvrščeni na t. i. **beli seznam**,⁵ pri čemer bodo še dodatno izpostavljeni tisti, ki bodo sprejeli še dodatne zaveze za transparentnost in integriteto.

Dodatno orodje v okviru pakta integritete predstavlja Center *Spregovori!*⁶ Gre za dejavnosti, ki so namenjene krepitvi integritete v postopkih javnega naročila in posameznikom kot tudi podjetjem omogočajo prijavo potencialnih nepravilnosti. Nameni Centra Spregovori! so hitrejša in bolj učinkovita identifikacija, odprava nepravilnosti, krepitev upravljanja z javnimi sredstvi, boljši sistem varstva zaposlenih pri naročniku in ponudnikih. Prav tako Center Spregovori! prispeva h krepitvi zaupanja širše javnosti v akterje, ki sodelujejo pri izvedbi javnega naročila. Ponudniki se lahko dodatno zavežejo s seznanitvijo z dobrimi praksami na področju zaščite prijaviteljev, TI Slovenia pa tem ponudnikom nudi izobraževanja za vodstvo in zaposlene na temo krepitve integritete na delu. S temi orodji se še dodatno dviguje integriteta zaposlenih in vodstva podjetij ter večja stopnja zaupanja v poslovanje podjetja.

Ponudnik se prav tako lahko dodatno zaveže k transparentnosti dejanskega lastništva svojega podjetja, s tem ukrepom pa z zgledom predčasno izpolni svojo zakonsko dolžnost, ki je bila kot novost sprejeta v letu 2016.

Več o projektu Pakti integritete lahko najdete na pakt.transparency.si, kjer je tudi splošni javnosti omogočen dostop do najnovejših informacij o poteku javnega naročila. Prav vloga javnosti predstavlja dodano vrednost mehanizma paktov integritete v postopku nadziranja izvedbe javnih naročil.

⁵ Dostopno prek: pakt.transparency.si/beli-seznam.

⁶ Dostopno prek: spregovori.transparency.si/sl/prijavi-korupcijo.

KORISTI PAKTOV INTEGRITETE

PREDNOST #1

ZAGOTAVLJA ZAUPANJA VREDEN KANAL ZA RAZREŠEVANJE SUMOV NEPRAVILNOSTI.

Med potekom priprave in implementacije projekta se lahko pojavijo sumi o nepravilnostih, ki jih izrazijo ponudniki, izvajalci projekta in tudi tisti, na katere izvajanje projekta neposredno vpliva. Pakt integritete omogoča dodaten kanal za razreševanje sumov nepravilnosti z vzpostavitvijo jasnega mandata neodvisnega opazovalca. S tem se zagotavlja hitro in učinkovito razreševanje sumov nepravilnosti z možnostjo obveščanja pristojnih državnih institucij.

Izkušnje iz projektov, pri katerih so se uporabljali pakti integritete, kažejo na manj intervencij in pritožb ponudnikov ter posledično manj reševanja sporov prek sodnih poti.⁷

PREDNOST #2

ZAGOTAVLJANJE INTEGRITETE IN ENAKIH POGOJEV ZA VSE V POSTOPKIH JAVNEGA NAROČANJA.

Študija iz leta 2013 ocenjuje neposredne stroške korupcije v postopkih javnih naročil v osmih državah EU⁸ v višini od 1,4 do 2,4 milijarde evrov v enem letu.⁹ Sodeč po rezultatih OECD Foreign Bribery Report,¹⁰ se v 57 odstotkih preučениh primerov izvede podkupnina

7 Transparency International. 2016. *Business Case for Integrity Pacts: How Citizen Monitoring Benefits You*.

8 Francija, Madžarska, Italija, Litva, Nizozemska, Romunija in Španija.

9 Treba je izpostaviti, da je v oceno vključenih zgolj 5 tematskih sklopov, in sicer cestna in železniška infrastruktura, vodovod in odpadki, gradbeništvo, usposabljanje, razvoj in raziskave. Več na: ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_en.pdf.

10 *G20 Guidelines for Promoting Integrity in Public Procurement*. Izdano skupaj s Communiqué sestanka držav G20, 16. novembra 2015. Dostopno prek www.seffaflik.org/wp-content/uploads/2015/02/G20-PRINCIPLES-FOR-PROMOTING-INTEGRITY-IN-PUBLIC-PROCUREMENT.pdf.

z namenom pridobivanja posla v okviru postopkov javnega naročanja. Sodeč po Evrobarometru iz leta 2013, je 32 % podjetij, ki so sodelovali v postopkih javnih naročil, mnenja, da so jim koruptivne prakse preprečile sklenitev posla.¹¹ Vsaj polovica anketiranih pa meni, da so koruptivne prakse prisotne v postopkih javnega naročanja.¹² Iz tega izhaja, da je integriteta v procesih javnega naročanja ključnega pomena za vse deležnike, še najbolj pa za predstavnike zasebnega sektorja, saj je le tako mogoče zagotavljati enake pogoje za vse ponudnike.

»Pakt integritete zagotavlja, da so ponudniki izbrani po jasnih in pravičnih kriterijih. S tem pakt služi vsem deležnikom kot orodje za zagotavljanje integritete projekta« (Siemens AG, Nemčija).¹³

**PREDNOST
#3**

PRIPOMORE K BOLJ PREDVIDLJIVEMU POSLOVNEMU OKOLJU, VKLJUČNO Z ZAGOTAVLJANJEM PRAVIČNEJŠE IZVEDBE POSTOPKOV JAVNIH NAROČIL.

Poslovno okolje je zmnožek zunanjih in notranjih dejavnikov, ki vplivajo na poslovanje. Med zunanje dejavnike štejemo politične, pravne, regulatorne, gospodarske, sociokulturne, geografske, tehnološke dejavnike itd. Pakt integritete vzpostavlja bolj predvidljivo poslovno okolje s spodbujanjem enakih pogojev, pravičnejših pravil igre kot tudi z zmanjševanjem tveganj za izgubo dobrega imena. Ponudniki lahko tako pristopajo k poštenu izvedbi javnega naročila z zagotovilom, da bodo odločitve v teh procesih potekale pod budnim očesom neodvisnega in strokovnega opazovalca. Ker pakti slonijo na promociji transparentnosti in prevzemanja odgovornosti, mora naročnik hkrati zagotoviti tehtno preišljene kriterije za oddajo naročila in ponudb, kar se izraža v pravičnejših in transparentnejših odločitvah.

»Pakt integritete je odlično orodje. Prisotnost paktov integritete v postopku javnega naročanja nas navdaja z optimizmom, da bo postopek dodelitve posla pravičen« (Lahmeyer International India Pvt. Ltd.).¹⁴

11 EU Anti-Corruption Report. 2014. Dostopno prek: ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_en.pdf.

12 Ibid.

13 Dostopno prek: www.siemens.com/about/sustainability/en/core-topics/collective-action/our-approach.htm.

14 Siddiqui, Shabnam, Ashutosh Kumar Mishra in Jot Prakash Kaur. 2015. Integrity Pact in India: Glancing Back and Looking Forward. *Joint publication of UN Global Compact Network, India and Transparency International, India*. Dostopno prek: <http://www.slideshare.net/GlobalCompact/integrity-pact-final-print-file>.

**PREDNOST
#4**

PAKTI INTEGRITETE LAHKO ZMANJŠUJEJO STROŠKE POSLOVANJA, TUDI TRANSAKCIJSKE STROŠKE.

Pakti integritete zmanjšujejo stroške poslovanja na različne načine. Ponudnikom tako ni treba vključevati stroškov podkupnin v svoje poslovanje. Poleg stroškov poslovanja se lahko podjetja z implementacijo pakta integritete izognejo tudi drugim stroškom, npr. dodatnim stroškom vodenja, stroškom, povezanih s sodnimi postopki, ter stroškom, ki so posledica zmanjšane ugleda podjetja.

**PREDNOST
#5**

ZVIŠUJE ZAUPANJE V OBSTOJ ENAKIH KONKURENČNIH POGOJEV (LEVEL PLAYING FIELD).

Sodeč po raziskavi Svetovne banke, v povprečju 25 % vseh podjetij pričakuje, da bodo morali dati 'darilo', če želijo pridobiti posel z javnimi ustanovami.¹⁵ Številka variira od 45 % v Južni Aziji do 10 % v državah OECD z visokimi dohodki, med katere spada tudi Slovenija.¹⁶ Posledično so v projektih brez implementiranega pakta integritete podjetja z učinkovitimi programi za preprečevanje koruptivnega delovanja in kodeksi ravnanja lahko v slabšem položaju na trgu, še posebej tam, kjer je izmenjava 'daril' stalna praksa. Pakti integritete pa vzpostavljajo zaupanje v obstoj enakih konkurenčnih pogojev na trgu.

**PREDNOST
#6**

PAKTI INTEGRITETE ZMANJŠUJEJO TVEGANJA ZA IZGUBO POSLOVNEGA UGLEDA.

Tveganje za izgubo poslovnega ugleda lahko pripelje tudi do zmanjšanih prihodkov, povečanih stroškov poslovanja, zmanjšanja vrednosti sredstev delničarjev, četudi podjetje dejansko ni krivo kaznivnega ali neetičnega dejanja, ki je pripeljalo do izgube poslovnega ugleda. Sodeč po globalni raziskavi strateških tveganj Deloitte¹⁷ iz leta 2013, je izguba poslovnega ugleda največje tveganje za vodstva podjetij po vsem svetu. Medtem ko podjetja

15 Več v Basel Institute. 2015. Learning Review: *Transparency International's Integrity Pacts for Public Procurement*. Dostopno prek: www.transparency.org/files/content/ouraccountability/2015_IntegrityPacts_LearningReview_EN.pdf.

16 Dostopno prek: www.oecd.org/tad/xcred/48405330.pdf.

17 Dostopno prek: www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl_Reputation_Risk_survey_EN.pdf.

veliko pozornosti in sredstev namenjajo notranjim ukrepom, kot npr. sprejemanju kodeksov delovanja in programov preprečevanja koruptivnih praks, pa lahko podpis pakta integritete predstavlja zunanje sredstvo za varovanje lastnega poslovnega ugleda. Že samo dejstvo, da odločevalski procesi v okviru projekta potekajo transparentno, zmanjšuje tveganje za izgubo poslovnega ugleda tako ponudnikov kot naročnikov. Dobre prakse dodatno zahtevajo vključevanje vseh podizvajalcev znotraj projekta v pakte integritete.

Mehanizem t. i. belega seznama, na katerega neodvisni opazovalec uvrsti podjetja, ki pri postopkih javnega naročanja sklepajo pakte integritete, še dodatno štejemo med mehke pristope v okviru paktov integritete, ki dejavno povečuje ugled sodelujočih podjetij.

Priporočilo B20 Task Force pravi, da morajo vlade in podjetja identificirati specifične mehanizme za skupno delovanje proti korupciji v postopkih javnega naročanja. Skupaj bi morali podpisati pakte integritete, izvrševanje katerih nadzira neodvisni nadzornik (npr. organizacija civilne družbe), kjer se tako državne agencije kot tudi ponudniki zavežejo k vzdržanju od kakršne koli oblike korupcije (Priporočila B20 Task Force).¹⁸

PREDNOST #7

PISNE ZAVEZE SO DOLOČENE VNAPREJ IN NA TRANSPARENTEN NAČIN.

Obveznosti in odgovornosti podpisnikov so v paktih integritete vnaprej določene. Pakt se sklene med relevantno javno institucijo (naročnikom) ter ponudniki, v njem pa se oboji zavežejo k izogibanju nezakonitih in neetičnih dejanj. Dodatno se v pakt vključi še neodvisnega opazovalca, ki primarno opazuje postopek javnega naročila ter raziskuje očitne znake in visoka koruptivna tveganja oz. težave, ki potrebujejo posebno pozornost v tem kontekstu. Primer podpisanega in veljavnega Pakta integritete je javno dostopen dokument.¹⁹

Pakt integritete določa pravice in obveznosti naročnika, ponudnika in neodvisnega opazovalca. V skladu z njimi neodvisni opazovalec:

- spremlja celoten postopek priprave, oddaje in izvedbe postopka javnega naročila in/ ali javno-zasebnega partnerstva;

¹⁸ B20 Task Force Recommendations on Improving Transparency and Anti-Corruption (Final Report). May 11, 2012. Los Cabos, Mexico.

¹⁹ Dostopno prek: pakt.transparency.si.

- podaja mnenje o skladnosti postopka javnega naročila in/ali javno-zasebnega partnerstva z veljavno zakonodajo, etičnimi pravili in določili pakta;
- izdaja priporočila ter daje predloge za ukrepe za boljše upravljanje, preprečevanje in odpravo po njegovem mnenju ugotovljenih kršitev znotraj faz postopka javnega naročila in/ali javno-zasebnega partnerstva;
- objavlja rezultate svojega dela;
- opozarja naročnika/javnega partnerja, uporabnika in ponudnika/zasebnega partnerja na morebitne kršitve, ki jih zazna pri spremljanju postopka;
- izdaja priporočila za opustitev dejanj, ki bi lahko nasprotovale določilom pakta, ter v primeru suma kršitev veljavnih predpisov obvešča pristojne institucije.

ZGODNJE ODKRIVANJE IN PREPREČEVANJE NASPROTIJ INTERESOV.

**PREDNOST
#8**

Zaradi relativne majhnosti države se pri javnih naročilih in drugih prepletih zasebnega in javnega pogosto srečujemo z nasprotji interesov. V primeru podpisa pakta integritete neodvisni opazovalec budno spremlja vse vpletene osebe ter odkriva morebitna nasprotja ali videz nasprotij interesov, s tem pa varuje integriteto postopka ter zagotavlja pošteno konkurenco.

IZBOLJŠANJE SISTEMA JAVNEGA NAROČANJA.

**PREDNOST
#9**

Eden izmed ciljev projekta je pozitiven vpliv na normativni okvir javnega naročanja ter s tem tudi izboljšanje širšega poslovnega okolja. Opazovalec bo s svojimi ugotovitvami iskal sistemske pomanjkljivosti in predlagal rešitve zanje. Podpisniki pakta bodo lahko s svojimi opažanji in predlogi dejavno sodelovali pri izgradnji bolj preglednega in poštenega sistema javnih naročil v Sloveniji ter pripomogli k bolj gospodarnemu ravnanju z javnim denarjem.

SEDANJOST IN PRIHODNOST PAKTA INTEGRITETE

Pakt integritete kot orodje pospeševanja transparentnosti, odgovornosti, integritete v javnih naročilih spada med najboljše prakse Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD),²⁰ povezane z javnimi naročili. Uporabili so jih že v več kot petnajstih državah, v več kot tristo primerih. Glede na izkušnje so dražja javna naročila tista, pri katerih pakti integritete predstavljajo najvišjo dodano vrednost. Ni treba posebej omeniti, da tudi pakt integritete ne more izkoreniniti korupcije vsepovsod, vendar pa lahko zniža njeno pojavljanje. V sklopu projekta Pakti integritete Transparency International Slovenia organizira delavnice in gradiva za ozaveščanje vseh zaposlenih v institucijah, ki so pakt podpisale oz. posredno sodelujejo v projektu, ter s tem omogoča dosledno uporabo tega protikorupcijskega mehanizma. Pravilna uporaba Pakta integritete je zelo pomembna, saj lahko zaradi napačne uporabe pakt postane zgolj navidezen ukrep in le še eno birokratsko breme. V sklopu omenjenega projekta in drugih dejavnosti Transparency International Slovenia organizira tudi zasebne informativne sestanke z združenji in podjetji zasebnega sektorja, vse z namenom ozaveščanja o obstoju in delovanju tega protikorupcijskega mehanizma.

²⁰ Več v *G20 Guidelines for Promoting Integrity in Public Procurement*. Izdano skupaj z Communiqué sestanka držav G20, 16. novembra 2015. Dostopno prek www.seffaflik.org/wp-content/uploads/2015/02/G20-PRINCIPLES-FOR-PROMOTING-INTEGRITY-IN-PUBLIC-PROCUREMENT.pdf.

POGOSTA VPRAŠANJA

Podjetja, ki še niso seznanjena s pakti integritete, pogosto postavljajo naslednja vprašanja.

Lahko sodelovanje v projektu Pakti integritete pomeni grožnjo za ugled našega podjetja?

Ker pakti integritete naslavljajo potencialna koruptivna dejanja, nekatera podjetja menijo, da bi podpis pakta pomenil, da so tudi ona koruptivna. Vendar bistvo paktov integritete ne leži v obstoju koruptivnih dejanj, temveč v preprečevanju teh. S pristopom k paktu integritete podjetja jasno pokažejo namen ustvarjanja poslovnega okolja, ki bo spodbujalo pravično in etično izvajanje postopkov javnega naročanja.

Naše podjetje ima vzpostavljen kodeks delovanja in močan program preprečevanja korupcije. Kaj lahko pridobimo s pristopom k paktu integritete?

Pakti integritete dopolnjujejo notranje programe skladnosti poslovanja z naslavljanjem zunanjih izzivov, še posebej z zagotavljanjem enakih pogojev za vse ponudnike v postopkih javnega naročanja.

Ali pakti integritete povečujejo birokratizacijo in upočasnjujejo izvajanje projektov?

Podjetja se bojijo povečane birokratizacije in upočasnitve izvajanja projektov zaradi potreb usposabljanja javnih uslužbencev in ponudnikov o pomenu in delovanju paktov integritete ter usposabljanju neodvisnih opazovalcev o projektnih podrobnostih. Vendar dozdajšnje izkušnje kažejo, da pakti integritete dejansko pospešujejo postopke javnih naročil, saj se potencialne nepravilnosti, ki lahko pripeljejo do pritožb in podaljšanih postopkov, razrešujejo vnaprej in bolj učinkovito.

Ali bo implementacija pakta integritete strošek za podjetje?

Stroški pakta integritete in neodvisnega opazovalca so zanemarljivi v primerjavi s celotnimi stroški projektov ter potencialnimi stroški, do katerih lahko pripeljejo nepravilnosti v postopkih javnih naročil. Večino stroškov pokriva neodvisni opazovalec in naročnik. V primerih, v katerih ponudniki pokrivajo del stroškov, pa ti predstavljajo pametno naložbo, ki gre v smeri zagotavljanja poštenega poslovnega okolja in povečevanja ugleda podjetja.

Ali bo imelo podjetje zaradi podpisa pakta delo z dodatnimi dokumenti?

Ne, podpisnik se zavezuje k omogočanju vpogleda v obstoječo dokumentacijo, ki se nanaša na javno naročilo, v skladu z 13. členom pakta. Opazovalec bo hkrati skrbel za minimalno obremenitev ponudnika.